

10.2.2025

Vastaanottaja
lausuntopalvelu.fi

Viite: VN/34869/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan hallituksen turvapaikkapolitiikka perustuu hädänalaisimpien auttamiseen, kansainväliseen yhteistyöhön, turvallisuuden takaamiseen ja länsimaisten arvojen, kuten demokratian ja tasa-arvon, puolustamiseen. Hallitusohjelman mukaan hallituksen tavoitteena on, että annettu apu kohdentuu kaikkein hädänalaisimmille ja järjestelmän väärinkäyttö estetään. Hallitusohjelman mukaan turvapaikkahakemukseen kielteisen päätöksen saaneet palaavat tai heidät palautetaan lähtömaihin mahdollisimman nopeasti. Hallitus toteuttaa vapaaehtoisen paluun ja maasta poistumisen paketin, joka sisältää hallitusohjelman mukaan muun ohella sen, että laittomasti maassa oleskelevilta poistetaan oikeus muihin kuin kiireellisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä sosiaaliturvaan eli palataan tältä osin viime vaalikautta edeltäneeseen oikeustilaan.

Tavoitteet

Ehdotetun muutoksen tavoitteena on poistaa laittoman oleskelun kannusteita ja edistää laittomasti oleskelevien paluita. Tavoitteena on, että laittomasti oleskelevat henkilöt poistuisivat maasta ripeästi. Muutoksella pyrittäisiin lisäämään yleistä tietoisuutta paluuvaihtoehdoista myös sellaisten laittomasti oleskelevien ulkomaalaisten keskuudessa, joiden Suomessa oleskelu ei ole ulkomaalaisvalvontaviranomaisten tiedossa. Laittoman oleskelun kannusteiden poistamisen kautta pyritään myös vaikuttamaan laittomaan oleskeluun liittyviin lieveilmiöihin. Ehdotetulla muutoksella tavoiteltaisiin yhteisvaikutusta sisäministeriön hallinnonalalla toteutettujen ja valmisteltujen laittoman oleskelun ehkäisemiseen ja paluiden ja palautusten edistämiseen tähtäävien toimenpiteiden kanssa.

Tehyn näkemykset

Tehy pitää tärkeänä, että paperittomien henkilöiden terveydenhuolto vastaa kansainvälisten ihmis- ja perusoikeussopimusten vaatimuksia. Vaikka suomalaisen terveydenhuollon kulmakivi on asiakkaan ja potilaan oikeus hyvään hoitoon, paperittomat muodostavat ryhmän, jolla on riski jäädä ilman hoitoa ja palvelua. Paperittomalla tarkoitetaan henkilöä, joka oleskelee Suomessa ilman laillista oikeutta. Ihmiset voivat päätyä paperittomiksi monin tavoin. Kansanterveyden näkökulmasta on välttämätöntä estää tartuntatautien leviäminen väestössä ja hoitaa tartuntataudit mahdollisimman nopeasti. Tarttuvien tautien leviämisen estämiseksi on tärkeää, että terveydenhoitoa

10.2.2025

voidaan hakea ilman pelkoa siitä, että avun hakemisen seurauksena hakijaan kohdistetaan palautustoimenpiteitä. On myös kansantaloudellisesti järkevää antaa kiireetöntä hoitoa sairauksiin, jotka komplisoituessaan voivat heikentää terveydentilaa ja johtaa myöhemmin kalliiseen, kiireelliseen hoitoon.

Tehy kannattaa uusittua lain muotoilua, jossa hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän olisi kuitenkin järjestettävä laittomasti maassa oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille yksilölliseen lääketieteelliseen tarpeen arviointiin perustuva välttämätön kiireetön hoito, jos sen epääminen olisi ilmeisen kohtuutonta henkilön terveydentilan tai vamman vuoksi taikka, jos epääminen vakavasti vaarantaisi muun henkilön tai väestön terveyden. Tehy kannattaa, että lain muotoilussa on huomioitu laittomasti maassa oleskeleville naisille raskauteen liittyvät terveystalvelut ja lapsille tulisi järjestää tarvittavat terveydenhuollon palvelut saman laajuisina kuin hyvinvointialueen asukkaille.

Terveydenhuollon henkilöillä on eettinen velvollisuus hoitaa kaikkia. Hallituksen esityksessäkin todetaan, että laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden tunnistaminen on käytännössä hoitokontaktissa haastavaa. Terveydenhuollon ammattilaisten tehtäviin ei tule kuulua maassa oleskelun syyn arviointi. Kiireellisen hoidon, välttämättömän kiireettömän hoidon ja kiireettömän hoidon tarpeen tulee perustua lääketieteelliseen arvioon. Lainsäädännön tulee olla yhteensopivaa terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattieettisten velvollisuuksien kanssa. Terveydenhuollon henkilöstöä ei saa laittaa tilanteeseen, jossa joutuu valitsemaan, hoidetaanko jotakin henkilöä vai ei.

Lausunto on tehty yhteistyössä Sairaanhoidajat ry:n Suomen Kätilöliitto ry:n ja Suomen Bioanalyytikko ry:n kanssa.

Helsingissä 28.1.2025

Millariikka Rytönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Lisätiedot: petra.marjamaa@tehy.fi, ammatillisen edunvalvonnan päällikkö